

دائرة المعارف علوم جنایی

(مجموعه مقاله های تازه های علوم جنایی)

کتاب دوم

زیر نظر: علی حسین نجفی ابرندآبادی

استاد و انشاگاه شهید بهشتی

نویسندگان (به ترتیب حروف الفبا)

• رویا آسیایی • حسین آقایی • جنت مکان • احمد احمدی • محمدعلی اردبیلی • مهدی اسماعیلی • گودرز افتخار
• جهرمی • جلیل امیدی • باقر انصاری (و اسماعیل انصاری) • امیر ایروانیان • محمدعلی بابائی • محمد بارانی (و علی
افراسیابی) • ابراهیم بیگ زاده • محسن پارسا (و میلاد نظری) • امیر پاک نهاد • عباس تدین • امین جعفری • مجتبی
جعفری • عبدالرضا جوان جعفری • حسن حاجی تبار فیروزجائی • محمدجعفر حبیب زاده (و حمیدرضا دانش ناری و هانیه
هزبرالساداتی) • یاسمن خواجه نوری (و زینب لکی) • منصور رحمدل • اسماعیل رحیمی نژاد • هادی رستمی • جعفر رشادتی
(و زیبا زعفری) • بهزاد رضوی فرد • عباس زراعت • امیر حمزه زینالی • صادق سلیمی • سیدحسام الدین سیداصفهانلی • مهدی
سیدزاده ثانی • باقر شاملو • عباس شیخ الاسلامی (و محمد داوری) • عباس شیرینی • مهدی صبوری پور • علی صفاری (و
وحیده دریانورد) • حسن طغرانگار • جواد طهماسبی • مریم عیاجی • محسن عینی • حسین غلامی • حسین فخر (و میرسواد
حسین زاده) • فرید فدائی (و تهمورث بشیری و قاسم خوشبخت) • محمد فرجیها (و محمدباقر مقدسی) • حسن فرهودی نیا (و
مهدی موسی زاده) • رضا فیض • سعید قماش • فاطمه قناد • نورالله کریمی • کیومرث کلانتری (و سیدحسن جعفریان
سوته) • غلامحسن کوشکی • فرید محسنی • شهرام محمدی (و طیبه بیژنی میرزا) • حسن مرادزاده (و سعیدرضا
ابدی) • مهدی مقیمی • اعظم مهدوی پور • محمود مهدوی • حسین مهرپور محمدآبادی • حسنعلی مؤذن زادگان • حسین
میرمحمدصادقی • علی حسین نجفی ابرندآبادی • امیرحسن نیازپور.

مترجمان (به ترتیب حروف الفبا)

• شهرام ابراهیمی • حسین آقابابایی (و ریحانه موسوی) • مجتبی جانی پور • سیدحسین حسینی (و اقبال محمدی) • مهرداد
رایجیان اصلی (و مهسا شیروی) • لمیاء رستمی تبریزی (و سودابه رضوانی و مرضیه آقامیرسلیم) • محمود
روح الامینی • مهدی ساقیان • علی شجاعی • حسین غلامی (و سیدبهمن خدادادی) • روح الدین کردعلیوند (و آزاده
شاهین مقدم) • جعفر کوشا (و محمدامین کوشا) • رجب گلدوست جویباری (و توحید شفیع زاده دیزجی) • قاسم
محمدی • نسرين مهرا • اسدالله یاوری.

بنیاد حقوقی میزان

سرشناسه	: نجفی ابرندآبادی، علی حسین، ۱۳۳۱-
عنوان و نام پدیدار	: مجموعه مقاله‌ها تازه‌های علوم جنایی / زیر نظر علی حسین نجفی ابرندآبادی
مشخصات نشر	: تهران: نشر میزان، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۸۸ ص.
فروست	: دایرةالمعارف علوم جنایی؛ کتاب دوم. علوم اجتماعی؛ ۶۶۶.
شابک	: 978-964-511-465-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
عنوان دیگر	: تازه‌های علوم جنایی.
موضوع	: جرم‌شناسی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
رده‌بندی کنگره	: HV ۶۰۱۸ م۳ ن۳
رده‌بندی دیویی	: ۳۶۴/۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۰۸۵۳۶۹

۶۶۶

نشر میزان

دایرةالمعارف علوم جنایی

(مجموعه مقاله‌های تازه‌های علوم جنایی)

کتاب دوم

زیر نظر: علی حسین نجفی ابرندآبادی

مدیر اجرایی و هماهنگ‌کننده: امیرحسین نیازپور

صفحه آرای: حسین دودانگه

چاپ نخست: بهار ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۴۶۵-۵

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی فر، کوچه نکیسا، پلاک ۳۲، تلفن: ۸۸۵۴۹۱۳۱

فروشگاه مرکزی: روی روی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخر رازی، پلاک ۸۳، تلفن: ۶۶۴۶۷۷۷۰

مرکز پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن: ۸۸۳۴۹۵۲۹ - ۳۱

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.Mizan-law.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ
الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ

«سورة حديد، آية ٢٤»

فهرست مطالب

نشست‌های تازه‌های علوم جنایی: گذشته و آینده.....	۱۵
علی حسین نجفی ابرندآبادی	
فصل نخست: حقوق کیفری عمومی.....	۲۱
گفتار نخست: مقالات تألیفی (براساس حروف الفبای نام نویسندگان).....	۲۱
نظارت (حبس) الکترونیکی؛ روشی نو در جانشینی کیفر زندان (در پرتو قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۰).....	۲۲
حسین آقایی جنت‌مکان	
اعتبار قانون جزایی خارجی در قلمروی حاکمیت ملی.....	۴۳
جلیل امیدی	
قانون‌مداری ماهوی در گفتمان تقنینی قضایی جمهوری اسلامی ایران.....	۶۱
محمدجعفر حبیب‌زاده، حمیدرضا دانش‌ناری، هانیه هژبرالساداتی	
رویکرد قانون (لایحه) مجازات اسلامی ۱۳۹۰ نسبت به قاعده منع محاکمه و مجازات مجدد.....	۷۶
صادق سلیمی	
مدل‌سازی برای تعیین شدت بهینه کیفر نقدی.....	۸۶
مهدی صبوری‌پور	
اصل ۱۶۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و حاکمیت قانون در امور کیفری.....	۱۰۲
جواد طهماسبی	
بازکاوی عنصر روانی در جرایم عمدی.....	۱۱۴
سعید قماش‌شی	
حمایت کیفری از حریم خصوصی کودکان و نوجوانان در محیط‌های آموزشی.....	۱۲۵
فرید محسنی	
مطالعه برخی نوآوری‌های قانون‌گذار در لایحه قانون مجازات اسلامی در دست تصویب.....	۱۴۲
حسین مهرپور محمدآبادی	

- گفتار دوم: مقالات ترجمه‌ای (براساس حروف الفبای نام مترجمان)..... ۱۶۵
- اروپایی شدن علوم کیفری..... ۱۶۶
- الکساندرو برناردی، ترجمه محمود روح‌الامینی
- مسئولیت کیفری ۱۸۵
- ریچارد کارد، ترجمه نسرین مهرا
- فصل دوم: حقوق کیفری اختصاصی**..... ۲۰۱
- گفتار نخست: مقالات تألیفی (براساس حروف الفبای نام نویسندگان)..... ۲۰۱
- حکمرانی و مدیریت شرکت و ورود به تجدد در حقوق کیفری مالی - تجاری ۲۰۲
- امین جعفری
- نگاهی بر محدودیت‌ها، موانع و نواقص قانونی کنترل جرایم اقتصادی در ایران..... ۲۱۴
- اسماعیل رحیمی‌نژاد
- چالش‌های قتل عمدی با کار نوعاً گذشته..... ۲۲۰
- عباس شیخ‌الاسلامی، محمد داوری
- بررسی جرم دستکاری در بازار بورس..... ۲۳۲
- علی صفاری، سیده وحیده دریانورد
- مفهوم‌شناسی جرم سازمان‌یافته در اسناد فراملی و حقوق داخلی ۲۴۸
- محسن عینی
- حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان در عرصه تجارت الکترونیکی..... ۲۵۹
- فاطمه قناد
- زنای محصنه: کیفرگذاری یا کیفرزدایی (نگاهی به قانون (لایحه) مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۰)..... ۲۶۹
- کیومرث کلانتری، سیدحسن جعفریان‌سوته
- جرم‌انگاری تبعیض در روابط کار (مطالعه تطبیقی حقوق کار فرانسه و ایران)..... ۲۸۰
- حسن مرادزاده، سعیدرضا ابدی
- تاثیر رضایت در جنایت..... ۲۹۲
- حسین میرمحمد صادقی

فهرست مطالب ۷

- گفتار دوم: مقالات ترجمه‌ای (براساس حروف الفبای نام مترجمان)..... ۳۰۲
- بزه‌کاری تروریستی ۳۰۳
- میشل مسه، ترجمه روح‌الدین کردعلیوند و آزاده شاهین مقدم
- رابطه حقوق کیفری رسانه‌ها با موضوعات اختصاصی حقوق کیفری ۳۳۴
- ترجمه جعفر کوشا، محمدمامین کوشا
- فصل سوم: آیین دادرسی کیفری**..... ۳۴۴
- گفتار نخست: مقالات تألیفی (براساس حروف الفبای نام نویسندگان)..... ۳۴۴
- حق متهمان در بهره‌مندی از وکیل در لایحه آیین دادرسی کیفری ۳۴۵
- گودرز افتخار جهرمی
- چالش‌های نظری عدالت ترمیمی و جلوه‌های آن در لایحه آیین دادرسی کیفری..... ۳۵۱
- محمدعلی بابائی
- مبناکاوی گسست اقرار به اقرار کیفری «طریقی» و اقرار مدنی «موضوعی»..... ۳۶۵
- محسن پارسا، میلاد نظری
- قرار نظارت قضایی در فرآیند دادرسی کیفری ایران و فرانسه ۳۸۵
- عباس تدین
- عدول از صلاحیت در امور کیفری ۴۰۰
- منصور رحمدل
- رفتار کرامت‌مدار با بزه‌دیده در مرحله دادرسی ۴۱۴
- عباس شیری
- جایگاه شهادت کذب در قانون (لایحه) مجازات اسلامی..... ۴۳۴
- حسین فخر، میرسواد حسین‌زاده
- حقوق متهم در دوره تحقیقات مقدماتی در لایحه آیین دادرسی کیفری سال ۱۳۹۰..... ۴۵۴
- حسن فرهودی‌نیا، مهدی موسی‌زاده
- مدل‌های دادرسی در زمینه اطفال بزه‌کار ۴۷۷
- نورالله کریمی

- بررسی مهمترین نوآوری‌های «حمایتی» و «سازمانی» لایحه آیین دادرسی کیفری در مرحله تحقیقات
مقدماتی ۴۹۵
غلامحسن کوشکی
- تعقیب و تحقیق جرم اقتصادی؛ روش‌ها و ویژگی‌ها ۵۱۹
اعظم مهدوی‌پور
- مطالعه تطبیقی وظایف و اختیارات ضابطان دادگستری در مقررات کنونی و لایحه آیین دادرسی
کیفری ۵۳۸
حسنعلی مؤذن‌زادگان
- گفتار دوم: مقالات ترجمه‌ای (براساس حروف الفبای نام مترجمان) ۵۴۹
درآمدی بر آیین دادرسی کیفری تطبیقی ۵۵۰
ژان پرادل، ترجمه محمد مهدی ساقیان
- فصل چهارم: فقه جزایی** ۵۶۰
- مطالعه تطبیقی مفهوم جرم از منظر قرآن کریم و حقوق کیفری و جرم‌شناسی ۵۶۱
جعفر رشادتی، زیبا زعفری
- پژوهش نظری/ عملی درباره فقه و حقوق جزایی ۵۷۰
عباس زراعت
- فصل پنجم: حقوق بین‌المللی کیفری** ۵۸۶
- شورای امنیت سازمان ملل متحد و دیوان کیفری بین‌المللی ۵۸۷
محمدعلی اردبیلی
- جامعه مدنی و دیوان بین‌المللی کیفری ۵۹۶
ابراهیم بیگزاده
- بازتولید اصل قانونی بودن جرم و مجازات در حقوق کیفری بین‌المللی ۶۱۲
بهزاد رضوی‌فرد
- فصل ششم: جرم‌شناسی** ۶۳۹
- گفتار نخست: مقالات تألیفی (براساس حروف الفبای نام نویسندگان) ۶۳۹

فهرست مطالب ۹

- جهانی شدن جرم و تغییر استراتژی نظام‌های حقوق کیفری ملی ۶۴۰
احمد احمدی
- جایگاه رسانه ملی در عصر ارتباطات و نقش آن در جرم‌زایی و جرم‌زدایی ۶۵۴
رویا آسیایی
- مقدمه‌ای بر تحلیل اقتصادی حقوق کیفری ۶۸۰
باقر انصاری، اسماعیل انصاری
- پیشگیری وضعی از جرم به عنوان رهیافتی معارض یا تعامل‌گر با آموزه‌های حقوق بشر ۷۰۰
محمد بارانی، علی افراسیابی
- بسترهای اثربخشی عملی مجازات‌های اجتماعی (با نگاهی بر لایحه قانون مجازات اسلامی
۱۳۹۰) ۷۱۶
حسن حاجی‌تبار فیروزجانی
- رویکرد اسناد بین‌المللی ویژه کودکان در زمینه پیشگیری از جرم ۷۲۳
یاسمن خواجه‌نوری، زینب لکی
- درآمدی بر مبانی و اهداف جرم‌شناسی تطبیقی در چشم‌انداز جهانی شدن ۷۴۱
سیدحسام‌الدین سیداصفهان‌ی
- بررسی جرم‌شناختی جرایم تقلیدی ۷۶۷
سیدمهدی سیدزاده ثانی
- جرم‌شناسی سبز ۷۹۰
مریم عباچی
- نوع بیماری و نحوه ارجاع به بیمارستان در بررسی جرایم ارتكابی نمونه‌ای از بیماران روانی بستری در
بیمارستان روانپزشکی رازی ۸۰۵
فربد فدایی، تهمورث بشیریه، قاسم خوشبخت
- مؤلفه‌های مکانی پیشگیری وضعی از جرم ۸۱۳
مهدی مقیمی
- اطفال و نوجوانان در معرض خطر بزه‌کاری ۸۳۹
محمود مهدوی

- جرم‌شناسی حقوقی (درآمدی بر جرم‌شناسی حقوق کیفری عمومی)..... ۸۵۶
 علی حسین نجفی ابرندآبادی
- پیش‌گیری از بزه‌کاری فرزندان زندانیان؛ با نگاهی به سیاست جنایی ایران..... ۸۸۶
 امیرحسین نیازپور
- گفتار دوم: مقالات ترجمه‌ای (براساس حروف الفبای نام مترجمان)..... ۸۹۹
 مفهوم جرم‌شناختی بزه..... ۹۰۰
 رمون گسن، ترجمه شهرام ابراهیمی
- آسیب اجتماعی شناسی: رشته جدید، توسعه قلمرو جرم‌شناسی؟..... ۹۲۴
 فرانسواز ون‌هام، ترجمه سیدحسین حسینی و اقبال محمدی
- دیدگاه‌های پسااستعماری جرم‌شناسی..... ۹۴۲
 کریس کانین، ترجمه مهرداد رایجیان اصلی و مهسا شیروی
- مطالعه و بررسی روابط متقابل جرایم شدید و قتل..... ۹۶۲
 کیت سوت هیل، برایان فرانسیس و جیایی لیو
- ترجمه رجب گلدوست جویباری و توحید شفیع‌زاده دیزجی
- حاکمیت قانون و حقوق بشر در زندان و بازگشت زندانی به جامعه..... ۹۸۴
 ترجمه اسدالله یاور
- فصل هفتم: بزه‌دیده‌شناسی..... ۹۹۳**
- گفتار نخست: مقالات تألیفی (براساس حروف الفبای نام نویسندگان)..... ۹۹۳
 فرآیند و سازوکارهای انعکاس و دریافت اصل حمایت ویژه از کودکان در حقوق کیفری..... ۹۹۴
 امیرحمزه زینالی
- گفتار دوم: مقالات ترجمه‌ای (براساس حروف الفبای نام مترجمان)..... ۱۰۱۴
 مزاحمت سایبری؛ گونه‌شناسی، علت‌شناسی و بزه‌دیده‌شناسی..... ۱۰۱۵
 میشل پیتارو، ترجمه لمبیا رستمی تبریزی، سودابه رضوانی و مرضیه‌سادات آقامیرسلیم
- فصل هشتم: جامعه‌شناسی کیفری..... ۱۰۴۱**
- گفتار نخست: مقالات تألیفی (براساس حروف الفبای نام نویسندگان)..... ۱۰۴۱

فهرست مطالب ۱۱

۱۰۴۲..... آسیب شناسی مجازات اعدام در حقوق ایران

امیر پاک‌نهاد

۱۰۶۳..... نقش گروه‌های فشار در شکل‌گیری، اجرا و تحول حقوق کیفری

مجتبی جعفری

۱۰۸۴..... تحولات جامعه‌شناسی کیفری از دورکهایم تا گارلند

عبدالرضا جوان‌جعفری

۱۱۰۳..... گفتار دوم: مقالات ترجمه‌ای (براساس حروف الفبای نام مترجمان)

۱۱۰۴..... دو قانون تکامل کیفری

امیل دورکیم، ترجمه حسین غلامی و سیدبهنم خدادادی

۱۱۲۸..... **فصل نهم: سیاست جنایی**

۱۱۲۹..... شناخت تجربی در بستر انگاره‌های ذهنی نظام سیاست‌گذار جنایی

امیر ایروانیان

۱۱۴۶..... پیش‌گیری از تروریسم در سیاست جنایی تقنینی ایران

مهدی اسماعیلی

۱۱۶۰..... مرزهای شکننده سیاست جنایی مواد مخدر

حسن طغرانگار

۱۱۷۵..... پاسخ‌های کیفری عوام‌گرایانه به مفاسد اقتصادی

محمد فرجیها، محمدباقر مقدسی

۱۱۹۴..... **فصل دهم: فلسفه حقوق کیفری**

۱۱۹۴..... گفتار نخست: مقالات تألیفی (براساس حروف الفبای نام نویسندگان)

۱۱۹۵..... توجیه کیفر در نظریهٔ تعلیم اخلاقی

هادی رستمی

۱۲۱۳..... تحول در اصول‌گرایی علم حقوق در پرتو پست مدرنیسم

باقر شاملو

- « قهر مبطون » و جزای نامطلوب در عرفان ابن عربی ۱۲۲۴
 رضا فیض
- گفتار دوم: مقالات ترجمه‌ای (براساس حروف الفبای نام مترجمان) ۱۲۳۸
 حق بر حریم خصوصی ۱۲۳۹
 احمد عاطف احمد، ترجمه حسین آقابابایی و ریحانه موسوی
- هرج و مرج و بی‌قانونی قانونی و حقوق فراقانونی (۱۹۴۶) ۱۲۵۲
 گوستاو رادبراخ، ترجمه مجتبی جانی‌پور
- محدوده اصل زیان [در جرم‌انگاری] ۱۲۶۳
 همیش استوارت، ترجمه علی شجاعی
- حقوق جنایی، ۱۲۸۸
 آنتونی داف، ترجمه قاسم محمدی
- فصل یازدهم: تاریخ حقوق کیفری** ۱۳۱۹
- گذار به حاکمیت قانون در حقوق کیفری ایران ۱۳۲۰
 حسین غلامی
- فرآیند دادرسی کیفری در ایران از سده اول هجری تا عصر مشروطیت ۱۳۴۰
 شهرام محمدی، طیبه بیژنی میرزا
- نشست‌های تازه‌های علوم جنایی** ۱۳۵۵
- نشست چهل و ششم:** بررسی تحولات وظایف و اختیارات دادستان در آیین دادرسی کیفری ایران و فرانسه ۱۳۵۶
 دکتر غلامحسین کوشکی
- نشست چهل و هفتم:** حمایت کیفری از حقوق مالکیت فکری در بستر فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات ۱۳۶۱
 دکتر فاطمه قناد
- نشست چهل و هشتم:** نگاهی نو به قاعده درأ ۱۳۶۶
 دکتر احمد حاجی‌ده‌آبادی
- نشست چهل و نهم:** تعامل عرف و حقوق کیفری ۱۳۷۴
 دکتر محمدعلی اخوت

فهرست مطالب ۱۳

نشست پنجاهم: رفتار کرامت مدار با بزه‌دیده در مرحله دادرسی ۱۳۷۷

دکتر عباس شیری

نشست پنجاه و یکم: حقوق کیفری اروپایی: با تأکید بر منع تعقیب مجدد و جلب و استرداد اروپایی

..... ۱۳۸۱

دکتر مجتبی جانی‌پور

نشست پنجاه و دوم: از حقوق کیفری تا قلمرو کیفری ۱۳۸۵

دکتر اسدالله یاوری

نشست پنجاه و سوم: مطالعه تطبیقی وظایف و اختیارات ضابطان دادگستری در مقررات کیفری

کنونی ایران و لایحه آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۱

دکتر حسنعلی مؤذن زادگان

نشست پنجاه و چهارم: ضمانت‌اجراها در حقوق بین‌الملل کیفری ۱۳۹۴

دکتر بهزاد رضوی فرد

نشست پنجاه و پنجم: نقد و بررسی لایحه مجازات اسلامی از منظر آموزه‌های حقوق کیفری

اختصاصی ۱۴۰۴

دکتر حسین میرمحمد صادقی

نشست پنجاه و ششم: سیاست جنایی ایران در زمینه تعیین کیفر با رویکرد تخفیفی ۱۴۰۷

دکتر غلام‌حسین آماده

نشست پنجاه و هفتم: جنسیت و نظام عدالت کیفری ۱۴۱۰

دکتر لمیاء رستمی تبریزی

نشست پنجاه و هشتم: بررسی تطبیقی ضبط و مصادره اموال در نظام کیفری ایران و

انگلستان ۱۴۱۳

دکتر حمیدرضا دلیر

نشست پنجاه و نهم: پیشگیری از بزه‌دیدگی زنان در آموزه‌های اسلامی ۱۴۱۹

دکتر حسین آقابابایی

نشست شصتم: تحولات جامعه‌شناسی کیفری: از دورکهایم تا گارلند ۱۴۲۴

دکتر عبدالرضا جوان‌جعفری

- نشست شصت و یکم: مطالعه تطبیقی اصول راهبردی آیین دادرسی کیفری در حقوق کیفری ایران و فرانسه ۱۴۳۱
 دکتر مهدی ساقیان
- نشست شصت و دوم: بایدها و نبایدها در اجرای عملی مجازات‌ها ۱۴۳۵
 دکتر علی نجفی توانا
- نشست شصت و سوم: اشتباه‌های بزرگ قضایی؛ پرونده شماره یک (ژان کالا) ۱۴۳۸
 دکتر هادی وحید
- نشست شصت و چهارم: تأثیر منابع شرعی در قوانین کیفری کشورهای اسلامی (مطالعه تطبیقی حقوق لبنان، مصر، اردن و عربستان با نگاهی به حقوق ایران) ۱۴۴۳
 دکتر عباس زراعت
- نشست شصت و پنجم: اصل حداقل بودن حقوق جزا ۱۴۴۷
 دکتر حسین غلامی
- نشست شصت و ششم: ارائه الگویی جدید برای پیشگیری موقعیت‌مدار ۱۴۵۲
 دکتر غلام‌رضا محمدنسل
- نشست شصت و هفتم: نظام‌های نوین جانشین کیفر سالب آزادی (حبس) (در پرتو قانون (لایحه) مجازات اسلامی ۱۳۹۰) ۱۴۵۸
 دکتر حسین آقایی جنت مکان
- نشست شصت و هشتم: مطالعه تطبیقی جایگاه شفافیت در زمینه مبارزه با فساد در سیاست جنایی ایران و اسناد سازمان ملل متحد ۱۴۶۲
 دکتر صادق سلیمی
- نشست شصت و نهم: جرم‌شناسی معرفتی ۱۴۶۵
 دکتر سعید قماش

نشست‌های تازه‌های علوم جنایی: گذشته و آینده

(درآمد)

۱ از آغاز دهه هفتاد خورشیدی، گسترش تدریجی دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، از یک سو و استقبال چشمگیر دانشجویان از این دوره‌ها، از سوی دیگر و سرانجام تولید انبوه مجله‌های تخصصی، کتاب، پایان‌نامه و رساله درباره موضوع‌های مختلف و متنوع علوم جنایی، ضمن غنی و متکثر کردن نوشتگان و گفتمان علمی در این حوزه، پرسش‌ها و نیازهای پژوهشی جدیدی را دامن زده است.

۲ ناگفته پیداست که کلاس‌های درس، به لحاظ کوتاه بودن مدت و دوره آن، به تنهایی این فرصت را فراهم نمی‌کنند تا به همه پرسش‌ها، کنجکاو‌ها و نیازهای علمی دانشجویان و در نهایت جامعه پاسخ داده شود. از این رو، در سطح دانشگاه‌ها و نهادهای اجرایی - قضایی، برگزاری همایش‌ها و نشست‌های ملی و بین‌المللی موردی - موضوعی برای تحلیل موضوع‌های جدید علوم جنایی، قوانین جدید کیفری یا رویدادهای مجرمانه خاص داخلی و بین‌المللی، با هدف تعمیق و تفصیل مباحث مربوط، مرسوم و معمول است. در چهارچوب چنین گردهمایی‌هایی، افزون بر استادان، معمولاً از کُنشگران عدالت کیفری، یعنی مقام‌های تخصصی پلیس، قضات دادرها و دادگاه‌ها، زندانبانان، مددکاران اجتماعی و نیز از وکلای کیفری دعوت می‌شود تا یک موضوع را از جهات حقوقی، جامعه‌شناختی، کیفرشناختی، جرم‌شناختی و... بررسی کنند. از جمله آثار چنین هم‌اندیشی‌های علمی، واکاوی تفصیلی موضوع مورد بحث و طرح پرسش‌های جدید است که معمولاً ذهن پژوهشگران و دانشجویان ژرف‌نگر دکتری و کارشناسی ارشد را به خود جلب و مشغول می‌کند. نقش چنین رویدادهای علمی برای دانشگاہیان، در واقع فراهم کردن امکان و مساعد کردن زمینه تحلیل تفصیلی محورهای علمی یک موضوع، گفتمان یک قانون، تولید علم و گردش جریان اطلاعات علمی و استمرار بخشیدن به پویایی مباحث علوم جنایی است. رشته‌های حقوقی، فلسفی و تجربی علوم جنایی در واقع به انسان بزه‌کار و بزه‌دیده‌ای می‌پردازد، که به عنوان موجود اجتماعی، ضمن این‌که در ایجاد محیط‌های اجتماعی عمومی و شخصی خود نقش دارند، همزمان در رفتار و کردار خود، از آنها تأثیر می‌پذیرند و متحول می‌شوند. بدین‌سان، انسان‌های بزه‌کار با ارتکاب جرایم، به عبارتی، نظم اجتماعی موجود و قواعد حاکم بر جامعه و زندگی مشترک

اجتماعی را به چالش می‌کشند، نیازها و کمبودهای خود و جامعه را اعلام می‌کنند و از این رهگذر، تصمیم‌گیران سیاست جنایی رابه کنش و واکنش وامی‌دارند. پویایی رشته‌های مرتبط با بزه، بزه‌کار، بزه‌دیده و کیفر، زمانی بیشتر خودنمایی می‌کند که با موازین حقوق بشر ترکیب و مطالعه شود: دادرسی عادلانه، رفتار کرامت‌مدار با بزه‌دیده، پیشگیری عادلانه از جرم و بازپروری عادلانه بزه‌کاران (پیشگیری عادلانه از تکرار جرم)، در واقع تأکیدی است بر جنبه انسانی بزهکاری - بزه‌دیدگی و در نهایت کرامت انسانی شخص.

۳ ناگفته پیداست که بزه‌کاری و بزه‌دیدگی از واقعیات تلخ جوامع انسانی و در عین حال، به تعبیر برخی جرم‌شناسان مانند دورکیم، از پدیده‌های اجتماعی اجتناب‌ناپذیر (بهنجار- نرمال) هر اجتماع انسانی است، به طوری که امروزه جرم‌شناسان، با یک رویکرد واقع‌بینانه‌تر به جرم، بیش از پیش به جای پیشگیری از بزهکاری، از کاهش بزهکاری در سطح قابل تحمل برای امنیت جامعه سخن به میان می‌آورند. واقعیت‌های انسانی - اجتماعی بزهکاری و بزه‌دیدگی در جامعه ما، از نظر کمی، رو به افزایش و از جهت کیفی، اشکال جدیدی در سالهای اخیر به خود گرفته است. رشد جرایم اقتصادی، مصرف مواد مخدر، انواع سرقت، جرایم سایبری (الکترونیکی)، رفتارهای غیر مدنی، بی‌اخلاقی‌ها و خشونت‌های اجتماعی مشهور به جرایم خرد و... به رغم شدت عمل زرادخانه کیفری و در نهایت افزایش جمعیت کیفری زندان‌ها و تراکم پرونده‌ها در نهادهای عدالت کیفری، جملگی حکایت از آن دارد که واکنش‌های قهرآمیز و سیاست‌های کیفری معمول، کافی و به هر حال متناسب و منطبق با شرایط و نیازهای امروزی جامعه نیست و بیشتر باید به فکر علت‌شناسی و آسیب‌شناسی نظام‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی حاکم بر جامعه بود. در چنین بستر سیاسی - اجتماعی‌ست که ضرورت و مشروعیت انجام مطالعات و تحقیقات مستقل و برگزاری نشست‌های علمی موضوعی در حوزه علوم جنایی برای ارزیابی این واکنش‌ها و سیاست کیفری و از همه مهمتر بررسی عوامل ساختاری سیاسی، اجتماعی و اقتصادی افزایش میزان بزهکاری، بیش از پیش آشکار می‌شود.

۴ با چنین پیش زمینه فکری و تلقی‌ای از رسالت و کار دانشگاهی، تازه‌های علوم جنایی به صورت خودجوش و با همکاری تعدادی از دانشجویان تحصیلات تکمیلی و بعضی استادان حقوق کیفری و جرم‌شناسی در آذرماه سال ۱۳۸۱ در محل دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی بنا نهاده شد. نشست‌های تازه‌ها که در جریان هر سال تحصیلی، به صورت ماهیانه برگزار می‌شود و تعداد آنها در آذرماه ۱۳۹۱ - دهمین سالگرد برگزاری آنها - شصت و نه نشست خواهد شد، به دانشجویان حقوق، به

ویژه به دانشجویان دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی علاقه‌مند و نیز به قضات، وکیلان و استادان حاضر در جلسات اجازه داده و می‌دهد تا پرسش‌ها، ابهامات و دیدگاه‌های خود را در حوزه‌های حقوقی و تجربی علوم جنایی طرح و با دیگران در میان بگذارند. برگزاری نشست‌های تازه‌های علوم جنایی یک اقدام خودجوش دانشگاهی و عاری از هرگونه تشریفات معمول در برگزاری همایش‌هاست. همواره، عده‌ای از استادان و دانشجویان دانشگاه‌های تهران و شهرستان‌ها، وکلا و قضات، جهت تبادل نظر، ایراد سخنرانی و یا شرکت در بحث‌ها و نیز استفاده از مباحث هر نشست از جمله برای انتخاب موضوع پایان‌نامه، رساله و تحقیق خود در جلسات آن حضور پیدا می‌کنند. بدین ترتیب، آنچه که در ده سالگی تازه‌های علوم جنایی می‌توان بر آن تأکید نمود، علمی بودن موضوع‌ها، نظم نشست‌ها و برگزاری آنها در هر شرایطی طی این مدت است.

رسالت تازه‌های علوم جنایی، به عنوان یک هم‌اندیشی علمی، طرح مباحث و موضوعات جدید، تبادل نظر میان حقوق‌دانان اهل نظر و عمل، دانشجویان حقوق، جرم‌شناسان، کیفرشناسان، بزه‌دیده‌شناسان و تسهیل گردش تازه‌ها و دستاوردهای علوم مرتبط با جرم، مجرم، بزه‌دیده و کیفر است. بدین‌سان، تازه‌ها، به سهم و اندازه خود، در مقام تأمین نیازهای پژوهشی دانشجویان و پاسخ به کنج‌کاوی‌های علمی آنان، نشست‌های منظم خود را در سالهای گذشته برگزار کرده است. تردیدی نیست که دستاوردها و دیدگاه‌های مطرح شده در این نشست‌ها می‌تواند فراتر از دانشگاه، در سطح جامعه و نهادهای عدالت کیفری - از قانونگذار گرفته تا متولیان اجرای محکومیت‌های کیفری - نیز مؤثر و مورد استقبال واقع شود. سلسله نشست‌های تازه‌های علوم جنایی، همان‌طور که پیشتر اشاره شد، یک حرکت علمی خودجوش، مشارکتی و مستمر است. در چنین چهارچوبی است که باید امیدوار بود و آرزو کرد که این نشست‌ها در دهه دوم عمر خود، به رغم تغییر و جابه‌جایی متولیان و شرکت‌کنندگان آن - به دلیل انتقال، بازنشستگی یا دانش‌آموختگی - همچنان با حمایت و مشارکت دانشجویان تحصیلات تکمیلی و استادان حقوق کیفری و جرم‌شناسی، در دهه ۱۳۹۰ که در سال آغازین آن به سر می‌بریم، نیز استمرار یابد.

۵ این دهه موضوع‌های جدیدی را برای طرح و بحث در تازه‌ها به ارمغان خواهد آورد: تصویب لایحه موجود قانون مجازات اسلامی در این تاریخ و ورود نهادهای کیفری جدید مانند: کیفرهای اجتماعی، تعویق صدور حکم، مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی، ادواربندی سن کودکی - نوجوانی بزه‌کاران در حقوق ایران، از یک‌سو و تصویب لایحه موجود قانون آیین دادرسی کیفری در این تاریخ، و

وارد شدن مفهوم دادرسی منصفانه (عدالانه)، که فصل اول لایحه این قانون به آن اختصاص داده شده است، میانجیگری کیفری و...، از سوی دیگر و سرانجام تصویب لایحه قانون پیشگیری از وقوع جرم، بر اساس بند ۵ اصل ۱۵۶ قانون اساسی، که موجب ظهور و ورود حقوق پیشگیری از بزه‌کاری و سازمان ملی پیشگیری از بزه‌کاری به نظام حقوقی ایران خواهد شد، از جمله این موضوع‌های نو محسوب می‌شوند. این نوآوری‌های تقنینی به نوبه خود منجر به تحولات گسترده‌ای در نظام کیفری و پیشگیری، به ویژه در سنت پلیسی - قضایی کشور خواهد شد که بررسی حقوقی و آثار آنها در سطح عدالت کیفری و جامعه، از منظر جرم‌شناسی، کیفرشناسی و جامعه‌شناسی کیفری ضروری می‌نماید. در حوزه بزه‌کاری نیز سال‌های پیش رو شاهد تحولات کیفی - کمی بزه‌کاری و بزه‌دیدگی زنان، از این جهت که حضور و مسئولیت آنان، علاوه بر خانواده، در سطح‌های مختلف جامعه شتاب بیشتری به خود می‌گیرد، خواهد بود، به طوری که اشکال جرایم و بزه‌دیدگی‌های این قشر از اعضای جامعه به مورد مردان نزدیک می‌شود. این واقعیت جرم‌شناختی، مانند بزه‌کاری کودکان و نوجوانان، به نوبه خود برای نهادهای عدالت کیفری از هم اکنون چالش‌هایی را به وجود آورده که بی‌تردید مستلزم بررسی علمی است. افزون بر این، از آنجا که به نظر می‌رسد در دهه ۱۳۹۰، فرآیند جهانی شدن اقتصاد، فرهنگ و سیاست، در بستر و با کمک فن‌آوری‌های اطلاعات و ارتباطات، با آهنگ و سرعت منظم‌تر و بیشتری، مرزهای سیاسی و جغرافیایی کشورها را، به رغم همه مواضع و تدبیرهای اتخاذی بعضی دولت‌ها « برای مبارزه با تهاجم و هجمه فرهنگی - اقتصادی»، در نوردد، بررسی آثار اجتماعی آن، از نظر تحولات اجتماعی‌ای که در جامعه به وجود می‌آورد و به ویژه مطالعه آثار جرم‌شناختی آن در گسترش جرایم جهانی شده (جرایم فراملی) در کشور و سرانجام بررسی آثار حقوقی آن بر راهبردهای تقنینی و قضایی سیاست کیفری، در نشست‌های پیش‌روی تازه‌ها نیز اجتناب‌ناپذیر می‌نماید...

۶ **تازه‌های علوم جنایی**، به مناسبت پنجمین سالگرد تأسیس خود، با مشارکت عده‌ای از استادان حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه‌های مختلف و دانشجویان دکتری وقت، اقدام به گردآوری، تنظیم و انتشار کتاب اول مجموعه مقالاتی با عنوان "تازه‌های علوم جنایی"، مشتمل بر ۳۵ مقاله تألیفی و ۱۱ مقاله ترجمه‌ای کرد.^۱ تازه‌های علوم جنایی، به مناسبت دهمین سالگرد تأسیس خود نیز، با مشارکت گسترده همکاران دانشگاهی سراسر ایران که عده‌ای از آنان در پنج ساله اول تازه‌های علوم جنایی،

۱. گفتنی‌ست که کتاب اول تازه‌های علوم جنایی، به مناسبت پنجمین سالگرد تأسیس تازه‌ها، با تأخیر، در سال ۱۳۸۸ خورشیدی در نشر میزان به زیور چاپ آراسته و منتشر شد.

دانشجوی دکتری بودند، اقدام به گردآوری و تنظیم مجموعه مقالات در قالب کتاب دوم با عنوان "دایرةالمعارف علوم جنایی" (مجموعه مقاله‌های تازه‌های علوم جنایی) کرده است. این کتاب که مشتمل بر ۶۲ "مقاله تألیفی" و ۱۶ "مقاله ترجمه‌ای" در حوزه‌های حقوق کیفری عمومی، حقوق کیفری اختصاصی، آیین دادرسی کیفری، فقه جزایی، حقوق بین‌المللی کیفری، جرم‌شناسی، بزه‌دیده‌شناسی، جامعه‌شناسی کیفری، سیاست جنایی، فلسفه حقوق و تاریخ حقوق کیفری و نیز ۲۳ "پلان، کتاب‌شناسی و چکیده سخنرانی‌های" چهار سال اخیر است، که عمده آنها، به حق، به موضوع‌های جدید و متناسب با عنوان سلسله نشست‌ها، یعنی تازه‌های این رشته‌ها اختصاص دارند. همکاران بزرگوار، بدون چشم‌داشت و از سر همکاری و با دغدغه تولید و گردش علم در حوزه علوم جنایی، دعوت ما را برای شرکت در تهیه این اثر جمعی که علاوه بر جنبه علمی، جنبه انسانی و رابطه معنوی پژوهشگران علوم جنایی را، به رغم وجود دیدگاه‌های علمی متنوع آنان، نشان می‌دهد، پذیرفتند.

سپاسگزاری از همکاران محترم کتاب دوم، از آن جهت مضاعف می‌شود که مقاله‌های ارائه شده در اثر حاضر، در قالب معیارهای علمی - پژوهشی معمول آیین‌نامه‌ای نشریه‌ها نمی‌گنجد و از این رو ممکن است در ترفیع و یا ارتقای اعضای محترم هیأت علمی، امتیاز کمتری - نسبت به مقاله‌های مندرج در مجله‌های علمی - پژوهشی - داشته باشد. از همکاری که در پنج سال گذشته به دعوت ما یا به پیشنهاد خودشان در نشست‌های تازه‌ها، بدون چشم‌داشت، سخنرانی کرده‌اند نیز تشکر می‌کنیم و حضور مستمر و منظم دانشجویان، قضات، وکلا و استادان را در این نشست‌ها که منجر به علقه دوستی و همکاری علمی نیز شده است، ارج می‌نهمیم. از استادان بزرگوار که مایل بودند در کتاب دوم تازه‌ها مشارکت نمایند، اما مشغله‌های آموزشی - پژوهشی اجازه آن را نداد هم صمیمانه سپاسگزاری می‌کنیم.

برگزاری سلسله نشست‌ها در سالهای گذشته مرهون پشتیبانی و همکاری استادان، دانشجویان و به طور کلی دانشگاهیان است که شایسته تقدیر و همکاری هستند. بدین سان، جا دارد از رئیس‌ان محترم دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی در دوره ده ساله تازه‌ها، آقایان دکتر افتخارچهرمی، دکتر شاملو و دکتر مهرپور و معاونان محترم‌شان و نیز از همکاران محترم هیأت علمی - به ویژه استادان حقوق کیفری و جرم‌شناسی -، اداری و خدماتی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی که همواره پشتیبان و راهنمای ما در برگزاری نشست‌ها بودند، صمیمانه قدردانی کنیم. از آقای دکتر امیرحسن نیازپور که از دوران دانشجویی کارشناسی ارشد تاکنون، یعنی از آغاز تأسیس تازه‌ها - در کنار هم کلاسی‌ها و دوستان خود، به ویژه آقای یزدان والی‌نژاد ولیانی - در برگزاری نشست‌ها و اداره آنها

همکاری فعال و مؤثر داشته و در گردآوری مقاله‌های کتاب دوم نیز - مانند کتاب نخست -، بازخوانی آنها و هماهنگی امور اجرایی از هیچ تلاشی دریغ نورزیده است نیز سپاسگزاری می‌نماییم. همچنین از آقای سیدحسن جعفریان سوته، دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی که زحمت بازخوانی تعدادی از مقاله‌ها را تقبل کردند، آقای توحید شفیع‌زاده دیزجی، دانشجوی ممتاز دوره کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی که علاوه بر بازخوانی مقالات، با انگیزه و تلاش بی‌وقفه زحمت تنظیم فهرست مطالب و چینش و توزیع مقاله‌ها را زیر عنوان‌های مختلف علوم جنایی تقبل کردند و خانم ساینما معتمدی، دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق تجارت بین‌الملل که عنوان مقاله‌ها را با نظارت نگارنده به انگلیسی برگرداندند، قدردانی می‌گردد. از مدیریت محترم و کارکنان بنیاد حقوقی میزان که انتشار با کیفیت کتاب دوم تازه‌های علوم جنایی، یعنی دایرةالمعارف علم جنایی، را نیز پذیرفتند، تشکر می‌کنیم. جا دارد یاد همکار و دوست خوب از دست رفته‌مان، شادروان استاد دکتر رضا نوربها را نیز گرامی بداریم.

تازه‌ها امیدوار است اثر پیش‌رو، به سهم خود، نوشتگان علوم جنایی را غنی کند و همزمان افق‌ها و محورهای آموزشی - پژوهشی جدیدی را پیش روی دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری، پژوهشگران و مدرسان حقوق کیفری و جرم‌شناسی که علاقه و تعدادشان همچنان در حال افزایش است، بگشاید.

علی حسین نجفی ابرندآبادی

تهران، ۳۰ مهرماه ۱۳۹۱ خورشیدی